

SPRIEDUMS
Latvijas tautas vārdā

Rīgā

2010.gada 19.aprīlī

Administratīvā apgabaltiesa šādā sastāvā:
tiesas sēdes priekšsēdētājs V.Endzelis,
tiesneses K.Krastiņa un L.Vīnkalna,

piedaloties pieteicējas sabiedrības ar ierobežotu atbildību „Lielvārds” pārstāvim A.S. un atbildētājas Latvijas Republikas pusē pieaicinātās iestādes Konkurences padomes pārstāvei I.Š.,

atklātā tiesas sēdē izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz sabiedrības ar ierobežotu atbildību „Lielvārds” pieteikumu par Konkurences padomes 2008.gada 28.maija lēmuma Nr.E02-60 „Par pārkāpuma konstatēšanu un naudas soda uzlikšanu” lietā Nr.P/07/06/41 „Par Konkurences likuma 11.panta pirmās daļas 1.punktā noteikto pārkāpumu sabiedrības ar ierobežotu atbildību „Lielvārds” darbībās” atcelšanu.

Aprakstošā daļa

[1] Konkurences padome 2008.gada 28.maijā pieņēma lēmumu Nr.E02-60 „Par pārkāpuma konstatēšanu un naudas soda uzlikšanu” lietā Nr.P/07/06/41 „Par Konkurences likuma 11.panta pirmās daļas 1.punktā noteikto pārkāpumu sabiedrības ar ierobežotu atbildību „Lielvārds” darbībās” (turpmāk arī – Lēmums), ar kuru sabiedrībai ar ierobežotu atbildību (turpmāk arī – SIA) „Lielvārds” uzlikts naudas sods LVL 10 368,63 apmērā.

Lēmumā konstatēts, ka saskaņā ar Konkurences likuma 11.panta pirmās daļas 1.punktu SIA „Lielvārds” un tās sadarbību partneru līgumos iekļautais līguma noteikums „Pārdevējs pārdod grāmatas un citus izdevumus trešajām personām par Izdevēja noteikto mazumtirdzniecības cenu” ir grāmatnīcu tālākpārdošanas mazumtirdzniecības cenas ierobežojošs, jo nosaka mazumtirdzniecības cenu, par kādu grāmatnīcas realizē SIA „Lielvārds” izdotās grāmatas. Šāda noteikuma iekļaušana līgumā pati par sevi ir uzskatāma, ka šādai darbībai ir bijis mērķis kavēt, ierobežot vai deformēt konkurenci. Turklāt atsevišķas komercsabiedrības minēto līguma noteikumu ievēroja.

Līdz ar to SIA „Lielvārds” noteikts naudas sods LVL 10 368,63 apmērā.

[2] Nepiekrītot Lēmumam, SIA „Lielvārds” (turpmāk arī - pieteicēja) saskaņā ar Konkurences likuma 8.panta otro daļu iesniedza pieteikumu Administratīvajā apgabaltiesā, lūdzot atcel Lēmumu un apturēt tā darbību.

Pieteikumā norādīts turpmāk minētais.

[2.1] Konkurences padome (turpmāk arī - atbildētāja) nav noskaidrojusi noteikuma, ar kuru izplatītājam tiek uzlikts pienākums pārdot precī par noteiktu mazumtirdzniecības cenu, līgumā iekļaušanas mērķi un sekas.

Konkurences padome 2007.gada publiskajā ziņojumā par mācību grāmatu tirgu (turpmāk arī - Ziņojums) konstatēja, ka Latvijas Republikas normatīvajos aktos nostiprinātais mācību grāmatu izdošanas un realizācijas regulējums ir nodevis pārāk lielu funkciju apjomu izdevniecību kompetencē, līdz ar to atsevišķos grāmatu tirgos ir izveidojies konkrēta mācību grāmatu izdevēja monopolstāvoklis.

[2.2] SIA „Lielvārds” mērķis, iekļaujot sadarbības partneru līgumos par atlaižu piešķiršanu noteikumu „Pārdevējs pārdod grāmatas un citus izdevumus trešajām personām par Izdevēja noteikto mazumtirdzniecības cenu” (turpmāk arī – Līguma noteikums), bija radīt iespējami lielāku atbalstu un labumu patērētājiem, tas ir, nodrošināt pieteicējas izdoto mācību grāmatu pieejamību skolniekiem un to vecākiem par iespējami zemāku cenu. Pieteicējas mērķis nekad nav bijis konkurences kavēšana, ierobežošana vai deformēšana Latvijas teritorijā. Turklāt Noteikumam bija deklaratīvs raksturs, kura ievērošana vai atteikšanās no tā notikusi vienpusēji pēc grāmatu tirgotāja ieskatiem. Izdevēja noteiktā cena bija ieteicamā jeb rekomendējošā cena, ko sadarbības partneris varēja piemērot pēc izvēles.

[2.3] Konkurences padome un Eiropas Kopienu tiesa ir lēmusi, ka cenu rekomendēt ir atļauts un tas nav konkurences tiesību pārkāpums. Pieteicēja nekad nav vērsusies vai iespaidojusi sadarbības partnerus, kuri atteikušies pildīt Noteikumu.

[2.4] Ziņojumā Konkurences padome norādījusi, ka grāmatu tirgū iestājusies stagnācija, taču Lēmumā konstatējusi, ka sadarbības partneri, kuri nav ievērojuši Noteikumu, tirgojuši no pieteicējas piegādāto produkciju ar 15% - 30% uzcenojumu. Tādējādi ir izveidojusies pretruna, jo no vienas puses atbildētāja konstatē, ka mācību grāmatu tirgū Latvijā netiek veicināta cenu pazemināšanās, bet no otras puses vēlas nepamatoti sodīt pieteicēju par centieniem nepieļaut patērētājiem neizdevīgu mācību grāmatu cenu palielināšanos.

[2.5] Atbildētāja nav piemērojusi Ministru kabineta noteikumu Nr.434 „Par vertikālo vienošanos atbrīvošanu no Konkurences likuma 11.panta pirmajā daļā noteiktā vienošanās aizlieguma” (turpmāk arī – Noteikumi Nr.434) 2. un 5.punktus, saskaņā ar kuriem atbildētājai bija pienākums piemērot atbrīvojumu un lietu izbeigt.

Tāpat atbildētāja nav ņēmusi vērā Konkurences likuma 11.panta pirmās daļas 1.punktu, 11.panta otro daļu.

[2.6] Lēmumā uzliktās samaksas izpilde var būtiski apgrūtināt pieteicējas finansiālo situāciju, padarīt neiespējamu savlaicīgu norēķināšanos ar darbiniekiem un kreditoriem vai novest pieteicēju pie maksātnespējas. Lēmuma darbība ir apturama, jo soda naudas iekasēšana nevar būt sabiedrības (valsts)

būtiska interese, ievērojot samērīguma, lietderības un privātpersonas tiesību un tiesisko interešu aizsardzības principus.

[3] Ar Administratīvās apgabaltiesas 2008.gada 11.jūlija lēmumu nolemts pieteicējas lūgumu par Lēmuma darbības apturēšanu noraidīt.

[4] Konkurences padome par SIA „Lielvārds” pieteikumu iesniedza paskaidrojumu, kurā norāda turpmāk minēto.

[4.1] Attiecībā par pieteicējas norādīto, ka atbildētāja nav noskaidrojusi līgumā iekļautā Līguma noteikuma mērķi un sekas, Konkurences padome paskaidro, ka Konkurences likuma 11.panta pirmā daļa satur aizliegtu vienošanos sarakstu, kurā ietilpst arī vienošanās par cenas noteikšanu. Šādas vienošanās mērķis pats par sevi ir ierobežot, kavēt vai deformēt konkurenci konkrētajā tirgū, tāpēc mērķis atsevišķi nav jāpierāda. Ja saskaņotu darbību mērķis ir konkurences kavēšana, ierobežošana vai deformēšana, tad tās ir konkurences tiesību pārkāpums neatkarīgi no tā, vai šo saskaņoto darbību rezultātā ir iestājušās konkurenci kavējošas, ierobežojošas vai deformējošas sekas. Šādu viedokli ir paudusi arī Eiropas Kopienu Tiesa.

[4.2] Līgumā ietvertā Līguma noteikuma teksta formulējums pēc būtības neļauj atkāpties no pieteicējas noteiktās cenas, tāpēc to nevar atzīt par rekomendējošu cenu. Tā kā noteikto cenu ievēroja lielākā daļa grāmatnīcu, tad saskaņā ar Eiropas Kopienu tiesību principu tā tik un tā uzskatāma par fiksēto cenu.

Nav nozīmes apstāklim, ka pieteicēja nevērsās pret grāmatnīcām, kas neievēroja pieteicējas noteikto tālākpārdošanas cenu, jo tas ir kā atbildību pastiprinošs apstāklis.

[4.3] 2008.gada 22.februāra Konkurences padomes publiskajā ziņojumā par mācību grāmatu tirgu ir norādītas konstatētās barjeras ienākšanai mācību grāmatu tirgū, kā arī iespējamie risinājumi, bet nav norādīts tirgus dalībnieku pienākums uzturēt tirgū fiksētu mācību grāmatu cenu. Gluži pretēji - Konkurences padome kā iespējamo risku un nepilnību mācību grāmatu tirgū ir norādījusi, ka pieteicēja un SIA „Apgāds Zvaigzne ABC” savos līgumos iekļauj nosacījumus par cenas noteikšanu un tās veidošanas nosacījumiem.

[4.4] Šajā gadījumā nevar piemērot Noteikumu Nr.434 2.punktu par lietas izbeigšanu, jo saskaņā ar Noteikumu Nr.434 9.1.apakšpunktu 2.punktu nepiemēro, ja vienošanās tieši vai netieši satur pircēja tālākpārdošanas cenas noteikšanas ierobežojumu, izņemot maksimālo tālākpārdošanas cenu noteikšanu vai tālākpārdošanas cenu ieteikšanu. Konkrētajā gadījumā vienošanās ietver pircēja tālākpārdošanas cenas noteikšanas ierobežojumu.

Tāpat arī nevar piemērot Konkurences likuma 11.panta otrās daļas nosacījumus un izbeigt ierosināto lietu, jo iepriekšminētos nosacījumus nepiemēro, ja vienošanās satur 11.panta pirmajā daļā noteiktās aizliegtās vienošanās, kā tas ir šajā lietā.

[5] Tiesas sēdē pieteicējas pārstāvis uzturēja pieteikumu uz tajā norādītajiem motīviem.

Atbildētājas pārstāve pieteikumu neatzina.

Tiesas sēdē nopratināti liecinieki *I.I.*, *E.R.*, *I.J.* un *V.Š.*.

Motīvu daļa

[6] Pārbaudījusi lietas materiālus un noklausījusies procesa dalībnieku paskaidrojumus un liecinieku liecības, Administratīvā apgabaltiesa atzīst, ka pieteikums ir nepamatots un noraidāms.

[7] Konkurences padome piemērojusi pieteicējai sodu par pārkāpumu, kas paredzēts Konkurences likuma 11.panta pirmās daļas 1.punktā.

[8] Attiecībā uz pieļauto pārkāpumu Konkurences padome ir noskaidrojusi turpmāk minēto.

[8.1] Laika periodā no 2004.gada 2.jūlija līdz 2008.gada 22.janvārim SIA „Lielvārds” bija noslēgusi līgumus par izdevniecības grāmatu un citu izdevumu tirdzniecību pavisam ar 40 komercsabiedrībām – grāmatu mazumtirgotājiem.

[8.2] Konkurences padomes pārbaudes laikā bija spēkā SIA „Lielvārds” līgumi par izdevniecības grāmatu un citu izdevumu tirdzniecību ar divdesmit astoņām komercsabiedrībām, t.i., SIA „Grāmatu tirdzniecība”, SIA „Limbažu grāmatnīca”, SIA „Apgāds Zvaigzne ABC”, SIA „Grāmatu nams „Valters un Rapa””, SIA „Zvaigznes Grāmatnīca Dainas”, SIA „Ventspils Grāmatnīcas”, SIA „Vanema-1”, SIA „Nolans”, SIA „MGM”, SIA „Litiņa”, SIA „Lingva-V”, SIA „L Grāmata”, SIA „Krona”, SIA „Jēkabpils grāmata”, SIA „Jānis Roze”, SIA „I. Zeberiņa grāmatnīca”, SIA „Donita”, SIA „ARGA”, SIA „Alta grāmata”, SIA „Alba-Ltd”, SIA „Agate”, SIA „Adamas”, SIA „Liepājas centrālā grāmatnīca”, SIA „Cēsu sprīdītis”, SIA „Mācību grāmata”, SIA „Freko”, SIA „Abonēšanas centrs Diena”, SIA „Inmeja”, līdz SIA „Lielvārds” tos 2008.gada 22.janvārī vienpusēji pārtrauca.

[8.3] Līgumos ietverts punkts, ka „pārdevējs pārdod grāmatas un citus izdevumus trešajām personām par izdevēja noteikto mazumtirdzniecības cenu” (Līguma noteikums).

[8.4] Izanalizējot SIA „Lielvārds” grāmatu pārdošanas preču pavadzīmesrēķinus un SIA „Ogres Auseklis” preču plūsmas pārskata dokumentus un pašu SIA „Ogres Auseklis” sniegto informāciju par SIA „Lielvārds” mācību grāmatu pārdošanu mazumtirdzniecībā, konstatējams, ka SIA „Ogres Auseklis” 2005.gadā ir pārdevusi mācību literatūru - grāmatas mazumtirdzniecībā par SIA „Lielvārds” noteikto mazumtirdzniecības cenu (jeb SIA „Lielvārds” katalogā noteikto cenu), atsevišķos gadījumos mazumtirdzniecības cenu noapaļojot par dažiem santīmiem (no 1 līdz 4 santīmiem) uz augšu.

[8.5] SIA „Grāmatu nams „Valters un Rapa”” ir ievērojusi Līguma noteikumu un atbilstoši noslēgtajam līgumam ir realizējusi SIA „Lielvārds”

mācību literatūru - grāmatas un SIA „Grāmatu nams „Valters un Rapa” 2007.gadā ir pārdevusi mācību literatūru - grāmatas mazumtirdzniecībā par SIA „Lielvārds” noteikto mazumtirdzniecības cenu.

[8.6] SIA „Jēkabpils grāmata” 2007.gadā ir pārdevusi mācību literatūru - grāmatas mazumtirdzniecībā par SIA „Lielvārds” noteikto mazumtirdzniecības cenu.

Šāds noteikums līgumos bija noteikts jau no kopējās sadarbības sākuma aptuveni 7-10 gadu garumā, un SIA „Jēkabpils grāmata” līdz 2008.gada 22.janvārim tirgojusi SIA „Lielvārds” grāmatas par izdevniecības SIA „Lielvārds” noteikto cenu.

[8.7] Vienlaicīgi secināts, ka atsevišķas komercsabiedrības, lai gan bija noslēgušas sadarbības līgumu ar SIA „Lielvārds” ar augstāk minēto Līguma noteikumu, tomēr to nav ievērojušas.

No SIA „Jānis Roze” iegūtā informācija liecina, ka Līguma noteikums netiek pildīts. Līdz ar to cenas precēm mazumtirdzniecībā savās SIA „Jānis Roze” grāmatnīcās komercsabiedrība ir noteikusi pati, nepieturoties pie SIA „Lielvārds” kataloga cenām.

SIA „I. Zeberiņa grāmatnīca” 2007.gadā nav pārdevusi mācību literatūru - grāmatas mazumtirdzniecībā par SIA „Lielvārds” noteikto mazumtirdzniecības cenu. SIA „I. Zeberiņa grāmatnīca” tirgo SIA „Lielvārds” izdotās grāmatas aptuveni ar 20% - 30% uzcenojumu.

SIA „L Grāmata” produkciju, kas tika piegādāta no SIA „Lielvārds”, 2007.gadā ir tirgojusi uzliekot 15% uzcenojumu.

Tāpat SIA „Ventspils grāmatnīcas” 2007.gadā nav pārdevusi mācību literatūru - grāmatas mazumtirdzniecībā par SIA „Lielvārds” noteikto mazumtirdzniecības cenu.

[8.8] 2008.gada 22.janvārī SIA „Lielvārds” [8.1] punktā minētajām divdesmit astoņām komercsabiedrībām ir izsūtījusi vēstules, kurās paziņo par noslēgto līgumu vienpusēju darbības pārtraukšanu. Tādējādi visi līgumi ir izbeigti ar 2008.gada 22.janvāri.

[8.9] Ņemot vērā konstatēto, Konkurences padome secināja, ka pieteicēja ar 28 komercsabiedrībām noslēgusi līgumus, kas noteica, ka „Pārdevējs pārdod grāmatas un citus izdevumus trešajām personām par Izdevēja noteikto mazumtirdzniecības cenu”, tādējādi secinot, ka Līguma noteikums ar kuru izplatītājam tiek uzlikts pienākums pārdot precī par noteiktu mazumtirdzniecības cenu ir uzskatāms par konkurences ierobežojumu ar mērķi kavēt, ierobežot vai deformēt konkurenci. Šāda noteikuma iekļaušana līgumā pati par sevi ir uzskatāma, ka šādai darbībai ir bijis mērķis kavēt, ierobežot vai deformēt konkurenci. Turklāt tādas komercsabiedrības kā SIA „Ogres Auseklis”, SIA „Jēkabpils grāmata” un SIA „Grāmatu Nams „Valters un Rapa”” Līguma noteikumu ir ievērojušas.

[9] Pieteicēja neapstrīd augstāk [8.1] – [8.8] minētos atbildētājas konstatētos faktiskos apstākļus, taču nepiekrīt Konkurences padomes

secinājumiem [8.9] lietā. Pieteicēja uzskata, ka Konkurences padome nav noskaidrojusi Līguma noteikuma līgumā iekļaušanas mērķi un sekas. Pieteicēja norāda, ka arī nekādas konkurenci kavējošas, ierobežojošas vai deformējošas sekas nav iestājušās.

Tātad strīds lietā ir par to, vai pieteicēja savās darbībās ir pārkāpusi Konkurences likuma 11.panta pirmās daļas 1.punktu, proti, vai līgumos iekļautais noteikums „pārdevējs pārdod grāmatas un citus izdevumus trešajām personām par izdevēja noteikto mazumtirdzniecības cenu” ir konkurenci ierobežojošs vai kavējošs.

[10] Saskaņā ar Konkurences likuma 11.panta pirmās daļas 1.punktu ir aizliegta un kopš noslēgšanas brīža spēkā neesošas tirgus dalībnieku vienošanās, kuru mērķis vai sekas ir konkurences kavēšana, ierobežošana vai deformēšana Latvijas teritorijā, to skaitā vienošanās par tiešu vai netiešu cenu vai tarifu noteikšanu jebkādā veidā vai to veidošanas noteikumiem, kā arī par tādas informācijas apmaiņu, kura attiecas uz cenām vai realizācijas noteikumiem.

Konkurences likuma 1.panta 11.punkts nosaka, ka vienošanās ir „divu vai vairāku tirgus dalībnieku līgums vai saskaņota darbība, kurā tirgus dalībnieki piedalās (...)”.

Konkurences padome ir atsaukusies uz šādu Eiropas Kopienų Tiesas praksi un Eiropas Komisijas paziņojumiem:

1) lieta Etablissements Consten S.a.R.L. and Grunding-Verkaufs-GmbH v Commission of the European Economic Community Eiropas Kopienų Tiesas 1966.gada 13.jūlija sprieduma 7.punktā ir norādīts, ka, lai piemērotu 85. panta (tagad 81.panta) pirmo punktu, nav nepieciešams ņemt vērā līguma konkrētās sekas, ja tam ir bijis mērķis kavēt, ierobežot vai deformēt konkurenci.

2) Eiropas Komisijas 1999.gada 22.decembra Regulas (EK) Nr.2790/1999 par Līguma 81.panta 3.punkta piemērošanu vertikālu līgumu un saskaņotu darbību kategorijām 4.pantā Komisija ir noteikusi par nepamatotu piemērot atbrīvojumu no Līguma 81.panta 1.punkta, ja mērķis ir ierobežot pircēju noteikt savu pārdošanas cenu.

3) Eiropas Komisijas paziņojuma par pamatnostādņēm vertikālo ierobežojumu jomā (2000/C291/01) 47.punktā noteikts, ka minētās regulas 4.pants attiecas uz vienošanos vai saskaņotu praksi, kuras tiešs vai netiešs mērķis ir noteikt fiksētu vai minimālu tālākpārdošanas cenu vai fiksētu vai minimālu cenu līmeni, kas jāievēro pircējam. Tādu līguma noteikumu vai saskaņotas prakses gadījumā, kas tieši nosaka tālākpārdošanas cenu, ierobežojums ir skaidri redzams.

4) Eiropas Komisija lietas COMP/37.975 PO/Yamaha 2003.gada 16.jūlija lēmuma 137.punktā norādījusi, ka noteikums, ar kuru izplatītājam uzlikts pienākums tālāk pārdot preci par noteiktu cenu, ir acīmredzams konkurences ierobežojums, kurš ir aizliegts 81.pantā. Tā paužot nostāju, ka tas ir ierobežojums ar mērķi kavēt, ierobežot, vai deformēt konkurenci pats par sevi.

Apgabaltiesa norāda, ka Konkurences likums ir saskaņots ar Eiropas Savienības normatīvajiem aktiem konkurences jomā. Līdz ar to lietas par konkurences noteikumu pārkāpumiem izvērtēšanā ir pamats ņemt vērā Eiropas Komisijas praksi līdzīgās lietās.

Ņemot vērā minēto, apgabaltiesa atzīst, ka Konkurences padome pamatoti atsaukusies uz Eiropas Komisijas praksi līdzīgās lietās un pamatoti secinājusi, ka, lai piemērotu Eiropas Kopienas dibināšanas līguma 81.panta pirmo punktu, nav nepieciešams ņemt vērā faktisko līguma ietekmi, ja tā mērķis ir konkurences kavēšana, ierobežošana vai deformēšana.

Līdz ar to pamatots ir arī secinājums, ka tādējādi konkrētajā lietā nav nepieciešams pierādīt faktiskās negatīvās sekas konkurencei, ja ir pierādīts fakts, ka līgumslēdzēju mērķis ir bijis kavēt, ierobežot vai deformēt konkurenci.

Tādējādi apgabaltiesas ieskatā ir pārbaudāms, vai Konkurences padome pamatoti secināja, ka līgumslēdzēju mērķis ir bijis kavēt, ierobežot vai deformēt konkurenci.

[11] Apgabaltiesa lietā nopratināja lieciniekus.

[11.1] Lieciniece *I.I.* liecināja, ka strādāja SIA „Valters un Rapa”. Starp grāmatnīcu „Valters un Rapa” un SIA „Lielvārds” bija noslēgts līgums par grāmatu tirdzniecību. Varēja iepirkt grāmatas arī bez sadarbības līguma ar SIA „Lielvārds”. Grāmatas tirgoja saskaņā ar līgumiem, pie līguma noteikumiem nav pieturējušies. Par piemērotām sankcijām neatceras. Vienošanās mērķis par iepirkuma cenu bija pazemināt šo cenu. Arī pēc sadarbības līguma izbeigšanas SIA „Valters un Rapa” tirgoja SIA „Lielvārds” grāmatas. Lieciniece SIA „Valters un Rapa” tirgus daļu vērtē ap 10 %.

[11.2] Lieciniece *E.R.* liecināja, ka bijusi SIA „Ogres Auseklis” valdes locekle. Bija noslēgts sadarbības līgums ar SIA „Lielvārds”, jo vēlējušies tirgot SIA „Lielvārds” izdotās grāmatas. Bez līguma precī nedeva. Līguma noteikumi paredzēja, ka par grāmatām varēja norēķināties ar pēcapmaksu. Saņēmuši nelielu atlaidi. SIA „Ogres Auseklis” vienmēr ievēroja līguma nosacījumus. Kad tika pārtraukts līgums ar SIA „Lielvārds”, SIA „Ogres Auseklis” peļņa nedaudz palielinājās.

[11.3] Lieciniece *I.J.* liecināja, ka ir SIA „Jēkabpils grāmata” valdes locekle un direktore. Noslēdza ar SIA „Lielvārds” sadarbības līgumu, jo vēlējās tirgot viņu grāmatas. Bez līguma arī varēja nopirkt grāmatas, taču slēdza līgumu, jo līgums paredzēja pēcapmaksas iespēju. Noslēdzot līgumu, tika dota atlaide, kura viņu neapmierināja, taču grāmatas tika tirgotas par SIA „Lielvārds” noteikto cenu. Uz SIA „Lielvārds” grāmatām nopelnīja minimāli. Cenu augstāku nelika, jo bija uzņēmusies saistības, parakstot līgumu, par kādu cenu apņemas tirgot grāmatas. Reizēm pircējiem tika dotas atlaides, taču atlaides bija viņu peļņas daļa. Šobrīd līguma ar SIA „Lielvārds” nav, tirgo grāmatas pēc pašu izvēlētas cenas, uzcenojums ir lielāks. Bez līguma ar tām pašām grāmatām nopelna vairāk.

[11.4] Lieciniece V.Š. liecināja, ka ir SIA „Lielvārds” mācību līdzekļu centra vadītāja. Piedalījies līgumu sastādīšanā un parakstīja tos SIA „Lielvārds” vārdā. Līgumā ietvertā punkta mērķis attiecībā par cenu bija, lai skolas pēc iespējas vairāk izvēlētos SIA „Lielvārds” izdevniecības grāmatas. Bija ieinteresēti, lai viņu mācību grāmatas būtu pieejamas gala patērētājiem.

Ikgadējā katalogā bija norādītas grāmatu maksimālās cenas, un darījuma partneri to saprata un necēla pretenzijas. Taču ne visi darījuma partneri, ar kuriem bija noslēgti līgumi, ievēroja noteikto cenu. Bija tādi, kuri tirgoja mācību grāmatas ar uzcenojumu.

Sadarbības līgumi paredzēja tiesības atgriezt nepārdotu preci, saņemt atlaides, tiesības uz pēcapmaksu. Gan izdevniecība, gan grāmatnīcas saprata, ka tā ir maksimālā cena, par kuru var tirgot izdevniecības grāmatas.

Kopš tika pārtraukta sadarbība ar grāmatnīcām, cik zināms, grāmatu uzcenojumi ir ievērojami pieauguši. Uzskata, ka tādējādi cieš gala patērētājs.

[12] No liecinieku liecībām apgabaltiesa secina, ka Līguma noteikums ir konkurenci kavējošs un ierobežojošs.

Līguma noteikuma iekļaušana līgumā pati par sevi ir uzskatāma, ka šādai darbībai ir bijis mērķis kavēt, ierobežot vai deformēt konkurenci. Turklāt tādas komercsabiedrības kā SIA „Ogres Auseklis”, SIA „Jēkabpils grāmata” un SIA „Grāmatu Nams „Valters un Rapa”” Līguma noteikumu ir ievērojušas.

Pieteicējas arguments, ka Līguma noteikuma ieviešanas mērķis ir balstīts uz labiem nolūkiem, jo paredz saglabāt zemu cenu skolēniem paredzētajām mācību grāmatām, nav pamatots. Apgabaltiesa uzskata ka vispārēji uzņēmējs var dot atlaides gala patērētājam pēc saviem ieskatiem, taču nav taisnīgi to darīt uz citu uzņēmēju peļņas rēķina, proti, uzspiest to darīt citiem uzņēmējiem.

Kā jau noskaidrots [11], grāmatu tirgotāji, pārdodot SIA „Lielvārds” grāmatas pēc noteiktas cenas, neguva tādu peļņas daļu, kā tirgojot grāmatas pēc brīvi izvēlētas cenas. Par interesi pārdot arvien vairāk savu grāmatu, proti, savtīgu interesi, nerēķinoties ar grāmatu mazumtirgotāju interesēm, liecina arī liecinieces V.Š. liecība, kurā tā norāda, ka līgumā ietvertā punkta mērķis bija, lai skolas pēc iespējas vairāk izvēlētos SIA „Lielvārds” izdevniecības grāmatas.

Savukārt apstāklis, ka vairums grāmatu tirgotāju, ar kuriem pieteicēja bija noslēgusi līgumu, neievēroja Līguma noteikumu, nemaina secinājumu, ka Līguma noteikums bija konkurenci kavējošs un ierobežojošs, neatkarīgi no tā, vai par tā neievērošanu bija paredzētas sekas. Kā izriet no lietas materiāliem, četri grāmatu tirgotāji ievērojuši Līguma noteikumu, jo to paredzēja noslēgtais līgums. Laikā, kad bija spēkā līgums, peļņa no pieteicējas grāmatu tirdzniecības bija mazāka [11.2] un [11.3].

Tādējādi grāmatu tirgotāji, kuri ievēroja Līguma nosacījumu, bija sliktākā stāvoklī salīdzinājumā gan ar citiem konkurentiem, gan salīdzinājumā ar laika posmu, kad viņus nesaistīja Līguma noteikums.

Apgabaltiesa nepiekrīt pieteicējas argumentam, ka saskaņā ar noslēgtiem līgumiem noteiktā iekļautā cena ir rekomendējamā cena. Līguma teksta

formulējums: „Pārdevējs pārdod grāmatas un citus izdevumus trešajām personām par Izdevēja noteikto mazumtirdzniecības cenu” pēc sava formulējuma nepieļauj pārdevējam atkāpties no SIA „Lielvārds” noteiktās cenas. Kā konstatēts lietā, vairākas grāmatnīcas ir ievērojušas SIA „Lielvārds” noteikto mazumtirdzniecības cenu. Minēto apliecina liecinieku liecības [11]. Pieturēšanās pie noslēgta līguma nosacījumiem uzņēmējdarbības praksē ir godaprāta jautājums, kaut arī par līguma noteikumu neievērošanu nekādas sankcijas nedraud.

Līdz ar to Administratīvā apgabaltiesa uzskata, ka SIA „Lielvārds” darbībā ir Konkurences likuma 11.panta pirmās daļas 1.punkta pārkāpuma pazīmes, jo pēc SIA „Lielvārds” iniciatīvas noslēgtie līgumi saturēja tālākpārdošanas cenas fiksējošu noteikumu.

[13] Pieteicēja norāda, ka piedāvāja saviem partneriem iespēju saņemt mācību grāmatas tirdzniecībai par standarta cenu vai, ja tiek noslēgts līgums – par cenu ar atlaidēm.

Apgabaltiesas ieskatā, lai gan grāmatu mazumtirgotājiem bija iespējams izvēlēties kādu citu sadarbības modeli, proti, neviens no grāmatu mazumtirgotājiem nav bijis spiests noslēgt sadarbības līgumu ar SIA „Lielvārds”, tomēr fakts, ka ar 40 grāmatu mazumtirdzniecības uzņēmumiem tieši pēc SIA „Lielvārds” iniciatīvas noslēgti līgumi tālākpārdošanas cenas fiksējošu noteikumu, kas saskaņā ar Konkurences likuma 11.panta pirmās daļas 1.punktu ir aizliegti, neattaisno pieteicējas rīcību.

Turklāt, kā redzams no liecinieku liecībām, piešķirtās atlaides viņus neapmierināja, jo bija mazas, savukārt SIA „Lielvārds” grāmatu tirgošana bez sadarbības līguma, tas ir, bez piešķirtajām atlaidēm un ar iespēju pievienot vēlamo uzcenojumu, nesusi lielāku peļņu.

[14] Pieteicēja norāda, ka nepieciešams noskaidrot šī Līguma noteikuma ieviešanas mērķi, kā arī jāņem vērā, ka Līguma noteikuma piemērošanai, jeb iekļaušanai līgumos nav seku.

Kā jau norādīts iepriekš, ir aizliegtas un kopš noslēgšanas brīža spēkā neesošas tirgus dalībnieku vienošanās, kuru mērķis vai sekas ir konkurences kavēšana, ierobežošana vai deformēšana Latvijas teritorijā, to skaitā vienošanās par tiešu vai netiešu cenu vai tarifu noteikšanu jebkādā veidā.

No minētā secināms, ka Konkurences likuma 11.panta pirmā daļa ietver aizliegto vienošanās sarakstu, ko praksē dēvē par „melno sarakstu”, kur cita starpā ietilpst vienošanās par cenu noteikšanu. Tā kā šajā sarakstā iekļautajām aizliegtajām vienošanām, to skaitā vienošanām par cenu noteikšanu, jau pašām par sevi ir mērķis ierobežot, kavēt vai deformēt konkurenci konkrētajā tirgū, tad to mērķis atsevišķi nav jāpierāda.

Kā to atzinusi Eiropas Kopienu tiesa lietā Nr.56 un 58-64, ja saskaņotu darbību mērķis ir konkurences kavēšana, ierobežošana vai deformēšana, tad tās ir konkurences tiesību pārkāpums neatkarīgi no tā, vai šo saskaņoto darbību

rezultātā ir iestājušās konkurenci kavējošas, ierobežojošas vai deformējošas sekas un šo seku pierādīšana nav nepieciešama (Eiropas Kopienų tiesas 1966.gada 13.jūlija spriedums lietā Nr.56 un Nr.58-64 Grundig-Verkaufs-GmbH v Commission of the EEC <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:61964J0056:EN:NOT>).

Ņemot vērā minēto, ja vertikālā vienošanās satur kādu no Konkurences likuma 11.panta pirmajā daļā norādītām vienošanām, šāda vienošanās ir aizliegta pēc mērķa.

[15] Pieteicēja norāda, ka konkrētajā lietā Konkurences padomei bija pienākums piemērot atbrīvojumu saskaņā ar Noteikumu Nr.434 2. un 5.punktu.

Noteikumu Nr.434 (*redakcija, kas bija spēkā Lēmuma pieņemšanas brīdī*) 2.punkts noteic, ka noteikumi nosaka atsevišķu tirgus dalībnieku vertikālās vienošanās, kuras tiek atbrīvotas no Konkurences likuma 11.panta pirmajā daļā minētajiem aizliegumiem, ja šīs vienošanās atbilst visām šajos noteikumos minētajām prasībām, un atsevišķu tirgus dalībnieku vertikālās vienošanās, par kurām nav jāinformē Konkurences padome saskaņā ar Konkurences likuma 11.panta otro un trešo daļu, ja šī darbība būtiski neietekmē konkurenci. Savukārt šo noteikumu 9.1.apakšpunkts noteic, ka šo noteikumu 2.punktā minēto atbrīvojumu nepiemēro, ja vienošanās tieši vai netieši satur pircēja tālākpārdošanas cenas noteikšanas ierobežojumu, izņemot maksimālo tālākpārdošanas cenu noteikšanu vai tālākpārdošanas cenu ieteikšanu.

Tā kā pēc SIA „Lielvārds” iniciatīvas noslēgtie līgumi ar grāmatu mazumtirdzniecības uzņēmumiem saturēja tālākpārdošanas cenas fiksējošu noteikumu, tad saskaņā ar iepriekš minēto noteikumu 2.punktu un 9.1.apakšpunktu šī vienošanās nav kvalificējama kā atbrīvojama no Konkurences likuma 11.panta pirmajā daļā noteiktā vienošanās aizlieguma.

Tāpat, kā noteikts Eiropas Komisijas vadlīnijās par Padomes 1965.gada 2.marta Regulu Nr.19/65/EEK par Līguma 85.panta 3.punkta piemērošanu atsevišķām līgumu un saskaņotu darbību kategorijām ar šo regulu nedrīkst atbrīvot tādas vertikālas vienošanās, kas ietver ierobežojumus, kuri, visticamāk, ierobežotu konkurenci un kaitētu patērētājiem vai kuri nav obligāti vajadzīgi iepriekš minētās pozitīvās ietekmes sasniegšanai; šajā regulā noteiktā grupālā atbrīvojuma priekšrocības neatkarīgi no attiecīgo uzņēmumu tirgus daļas jo īpaši nedrīkst attiecināt uz vertikālām vienošanām, kas ietver noteiktus nopietnu konkurences ierobežojumu veidus, piemēram, minimālas un fiksētas tālākpārdošanas cenas, kā arī dažus teritoriālās aizsardzības veidus (http://ec.europa.eu/competition/consultations/2009_vertical_agreements/draft_regulation_lv.pdf).

[16] Tāpat nevar piekrist pieteicējas argumentam, ka bija jāņem vērā Konkurences likuma 11.panta otrās daļas noteikumi un jāizbeidz ierosinātā lieta.

Konkurences likuma 11.panta otrā daļa nosaka, ka par spēkā esošām tiek atzītas tādas vienošanās, kuras veicina preču ražošanas vai realizācijas

uzlabošanu vai ekonomisko attīstību, radot labumu patērētājiem, un tām šā panta pirmajā daļā noteikto aizliegumu nepiemēro, turklāt šīs vienošanās:

1) neuzliek attiecīgajiem tirgus dalībniekiem ierobežojumus, kuri nav nepieciešami minēto mērķu sasniegšanai;

2) nedod iespēju likvidēt konkurenci ievērojamā konkrētā tirgus daļā.

Savukārt Konkurences likuma 11.panta trešā daļa noteic, ka tirgus dalībnieki pirms vienošanās noslēgšanas, kā arī pirms tās spēkā stāšanās, ja par šo vienošanos nav ierosināta lieta, ir tiesīgi iesniegt Konkurences padomei ziņojumu par attiecīgo vienošanos. Konkurences padome ir tiesīga atļaut vai atļaut ar nosacījumiem uz noteiktu termiņu paziņoto vienošanos, ja tā atbilst šā panta otrajai daļai vai kritērijiem, saskaņā ar kuriem atsevišķas tirgus dalībnieku vienošanās netiek pakļautas šā panta pirmajā daļā minētajam vienošanās aizliegumam. Kārtību, kādā tiek iesniegts un izskatīts ziņojums par tirgus dalībnieku vienošanos, nosaka Ministru kabinets.

Tādējādi minētā panta otrā daļa ir jāskata kopsakarā ar šī panta trešo daļu. Konkurences likuma 11.panta otrās daļas nosacījumus Konkurences padome izvērtē, lemjot par individuāla atbrīvojuma piešķiršanu tirgus dalībnieku vienošanās veidiem, kas noteikti Noteikumos Nr.434, ja kādu iemeslu dēļ šīs vienošanās neatbilst šo noteikumu prasībām.

Konkurences likuma 11.panta otrās daļas nosacījumi netiek piemēroti gadījumā, ja vienošanās satur 11.panta pirmajā daļā noteiktās aizliegtās vienošanās, kā tas ir konkrētās lietas ietvaros, līdz ar to nav vērtējama arī pieteicējas tirgus daļa konkrētajā lietā, jo tai nav tiesiskas nozīmes.

[17] Pieteicēja norāda, ka sods konkrētajā lietā ir noteikts nesamērīgi liels.

Saskaņā ar Konkurences likuma 12.panta otro daļu Konkurences padome var uzlikt naudas sodu līdz 5 procentiem no to pēdējā finanšu gada neto apgrozījuma katram, bet ne mazāk kā 250 latu katram.

Konkrētajā gadījumā aizliegtās vienošanās pārkāpums ir noticis starp atšķirīgos tirgus līmeņos (posmos) darbojošiem tirgus dalībniekiem (vertikālā vienošanās).

Lai noteiktu naudas soda apmēru, pārkāpums izvērtējams atbilstoši Ministru kabineta 2004.gada 19.oktobra noteikumiem Nr.862 „Kārtība, kādā nosakāms naudas sods par Konkurences likuma 11.panta pirmajā daļā un 13.pantā minētajiem pārkāpumiem” (turpmāk – Noteikumi Nr.862).

Saskaņā ar Noteikumu Nr.862 3.punktu naudas sodu aprēķina procentos no tirgus dalībnieka pēdējā noslēgtā finanšu gada neto apgrozījuma pirms pārkāpuma konstatēšanas dienas. Konkurences likuma 11.panta pirmās daļas 1.punkta pārkāpums SIA „Lielvārds” darbībā tika konstatēts 2008.gada maijā, līdz ar to SIA „Lielvārds” naudas soda apmērs ir aprēķināms no minētā tirgus dalībnieka neto apgrozījuma 2007.gadā, ko Konkurences padome arī ņēmusi par naudas soda aprēķina pamatu.

Saskaņā ar Noteikumu Nr.862 13.punktu, nosakot naudas soda apmēru, ņem vērā pārkāpuma smagumu un ilgumu. Saskaņā ar 14.punktu, nosakot

pārkāpuma smaguma pakāpi, ņem vērā pārkāpuma veidu, pārkāpuma radītās vai iespējamās sekas un katra iesaistītā tirgus dalībnieka lomu pārkāpumā.

Administratīvā apgabaltiesa, ņemot vērā lietas apstākļus, piekrīt Konkurences padomes uzskatam, ka SIA „Lielvārds” ir bijusi minētā pārkāpuma iniciatore.

Konkurences padome, ievērojot praksi analogiskās lietās un Noteikumu Nr.862 18.2.apakšpunktu, piemēroja naudas sodu 0,5 procentu apmērā no 2007.gada neto apgrozījuma, kas sastāda LVL 5 760,35.

Saskaņā ar Noteikumu Nr.862 17.punktu, kopējo naudas soda apmēru par vienu pārkāpumu aprēķina, summējot saskaņā ar šo noteikumu 18. un 19.punktu noteiktos naudas sodus.

Noteikumu Nr.862 19.2.apakšpunkts noteic, ja pārkāpums ilgst vairāk par gadu, bet nepārsniedz piecus gadus, naudas sods ir nosakāms līdz 0,5% no pēdējā finanšu gada neto apgrozījuma. Konkurences padome, ņemot vērā to, ka lietā ir konstatēts viens pārkāpums, kurš noticis laika periodā no 2004.gada 2.jūlija līdz 2008.gada 22.janvārim (ildzis 3 gadus un 6 mēnešus), noteica SIA „Lielvārds” naudas sodu 0,4% apmērā, kas sastāda LVL 4 608,28.

Saskaņā ar Noteikumu 17.punktu, summējot saskaņā ar šo noteikumu 18.2.apakšpunktā un 19.2.apakšpunktā noteiktos naudas sodus, SIA „Lielvārds” Konkurences padomes noteiktais naudas sods sastāda LVL 10 368,63.

Apgabaltiesa, izvērtējot naudas soda noteikšanas motivāciju un pamatojumu Lēmumā, uzskata, ka Konkurences padome pamatoti aprēķinājusi naudas sodu un tā apmērs ir samērīgs.

Papildus apgabaltiesa norāda, ka Konkurences padomei nav pienākuma noteikt tādu pašu sodu, kā līdzīgā lietā agrāk, katrā lietā naudas sods tiek noteikts individuāli, ņemot vērā konkrētās lietas īpašos apstākļus. Minētā pieeja saskan ar Eiropas Komisijas praksi, kuru atbalsta arī Eiropas kopienu tiesas (*sk., piemēram, Pirmās instances tiesas 2005.gada 25.oktobra spriedums lietā T-38/02 Groupe Danone v. Commission 395.punkts; Dansk Rørindustri un citi pret Komisiju, 209.-213.punkts*).

[18] Ņemot vērā iepriekš minēto, Administratīvā apgabaltiesa uzskata, ka Konkurences padomes 2008.gada 28.maija lēmums Nr.E02-60 „Par pārkāpuma konstatēšanu un naudas soda uzlikšanu” lietā Nr.P/07/06/41 „Par Konkurences likuma 11.panta pirmās daļas 1.punktā noteikto pārkāpumu sabiedrības ar ierobežotu atbildību „Lielvārds” darbībās” ir pamatots un nav pamata tā atcelšanai.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 246. - 251.pantu un Konkurences likuma 8.panta otro daļu, Administratīvā apgabaltiesa

nosprieda:

Sabiedrības ar ierobežotu atbildību „Lielvārds” pieteikumu par Konkurences padomes 2008.gada 28.maija lēmuma Nr.E02-60 „Par pārkāpuma konstatēšanu un naudas soda uzlikšanu” lietā Nr.P/07/06/41 „Par Konkurences likuma 11.panta pirmās daļas 1.punktā noteikto pārkāpumu sabiedrības ar ierobežotu atbildību „Lielvārds” darbībās” atcelšanu noraidīt.

Spriedumu 30 dienu laikā no sprieduma sastādīšanas dienas var pārsūdzēt Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamentā, kasācijas sūdzību iesniedzot Administratīvajā apgabaltiesā.

Tiesas sēdes priekšsēdētājs

V.Endzelis

Tiesneses

K.Krastiņa

L.Vīnkalna